

Judici, relats i fets

«O tornem a concebre la política en base a la seva referència als fets, o serà extremadament difícil que a les cadires buides s'hi comenci a asseure algú»

El judici està essent florit en això d'intercedir discursivament sobre els fets. Tothora la cultura tertuliana parla d'una mena de confrontació entre relats: els de l'acusació i els de la defensa. El joc consisteix en veure quins dels dos relats acaba predominant en l'univers de la justícia i en l'imaginari popular. Seria un exercici interessant si no fos que pel mig poden caure condemnes inflades per mentides. En la cultura política postmoderna el relat és un artefacte discursiu autònom dels fets als quals en principi s'hauria de remetre.

Siguem moderns. En relació al procés català hi ha fets incontestables i hi ha ficcions controvertides. Alguns fets: una base social molt potent i en creixement de la ciutadania favorable a la independència; una gran capacitat de mobilització sostinguda en el temps; una majoria parlamentària favorable a l'autodeterminació sensiblement per sobre de la majoria absoluta; la negativa històricament reiterada de l'Estat a qualsevol negociació política en relació als objectius polítics del sobiranisme. I hi ha ficcions, és a dir, veritats a mitges i/o falsedats sistematitzades que tenen el seu origen en fets sotmesos a manipulació discursiva.

Algunes ficcions: que durant els mesos de setembre i octubre per banda independentista es van anar articulant escenaris de violència que justifiquen la imputació del delictes de rebel·lió contra els encausats; que els fets de setembre i octubre conformen plegats un cop d'estat homologable al del 1981, protagonitzat pels militars de la Guàrdia Civil. Però també: que l'1 d'octubre vam dur a terme un referèndum en tota regla; que el 27 es va declarar formalment la independència i que d'alguna manera es manté latent en espera de fer-la efectiva.

Aquest clima de disputa discursiva genera situacions paradoxals. Potser la de més relleu és que en el judici l'acusació mostri interès en afirmar que la declaració d'independència fou efectiva (Enric Millo), mentre que les defenses subratllin el caràcter informal i polític (no jurídicament vinculant ni executiu) de la declaració d'independència. Perquè l'acusació i els testimonis que l'avalen volen garantir un càstig exemplar contra els encausats, mentre que les defenses no poden assumir que els seus representats paguin per accions que no han dut a terme d'acord amb l'evidència dels fets. Perquè una cosa és defensar les pròpies posicions polítiques en el judici, i una altra de ben diferent es responsabilitzar-se d'accions no realitzades.

En aquest país hi ha moltíssima gent que ha participat dels fets pels quals amb tota probabilitat veurem condemnes de presó. Jo mateix hi he participat obertament. Com a alcalde vaig fer tot el que estava a les meves mans per tal que la ciutadania del meu municipi tingués la possibilitat de votar. En aquest sentit, he estat conscient de desobeir. I he explicat públicament en diverses ocasions que per a mi els fets del referèndum s'expliquen per un exercici a gran escala d'acció política popular manifestada com a desobediència front el fet de tipificar el referèndum com a il·legal. En aquests casos, la càrrega de la prova d'una democràcia formal, com representa que és la democràcia espanyola, rau en entomar políticament aquest desafiament legal perquè la seva causa és política, no lliurar-lo en bloc a les catacumbes del sistema penal. Perquè quan milions de persones expressen una demanda política, no hi ha encausament ni sentència que esborri per art de màgia aquesta voluntat política popular. Això també forma part de la realitat de les coses.

Però seguint amb aquesta línia argumental, als que som independentistes ens convé revisar els fets per admetre sense disputa que el referèndum de l'1 O fou un procés de mobilització majúscul contra l'immobilisme de l'Estat respecte del sobiranisme mobilitzat, però que les condicions legals i operatives en què es produí fa que no sigui possible homologar-lo als

requisits formals i legals que es requereixen per als referèndums d'autodeterminació. I hem d'aclarir-nos definitivament respecte del fet que la declaració d'independència no va tenir un recorregut jurídic-polític posterior, raó per la qual no existeix una declaració formal d'independència ni les condicions contextuais d'octubre la podien facilitar.

Des del punt de vista de l'Estat, tota la propaganda articulada sobre un imaginari de libanització de Catalunya, de violència generalitzada, d'homologar un conflicte polític democràtic a un cop d'estat, o, fins i tot, el discurs orientat a subsumir la dissidència no violenta al fantasma d'ETA, són estadis discursius que abonen ficcions orientades a justificar una repressió que, ara per ara, té per efecte declarat negar el diàleg i la negociació política davant d'un problema polític.

Per concloure: o tornem a concebre la política en base a la seva referència als fets, o serà extremadament difícil que a les cadires buides s'hi comenci a asseure algú. Els fets socials són diversament interpretables, efectivament, però les interpretacions no poden ser tan elàstiques com per perdre de referència la realitat dels fets.